
UN PRIM MANIFEST DE LA 1864 CONTRA UNEI EVENTUALE REÎNTREGIRI A BASARABIEI CU ROMÂNIA

Ion Varta

În cele ce urmează, propunem spre atenție un document important, care a ieșit de sub penița lui Ioan Dabija, semnat cu pseudonimul „Ion Cerescu”, tipărit, inițial, în paginile publicației periodice „Novorosiiskii Telegraf”, de la Odesa, iar ulterior, editat sub formă de broșură pentru a fi difuzat în România.

Ioan Dabija a stat timp de câțiva ani la București, în calitate de reprezentant al guvernului rus în Comisia mixtă ruso-română care avea drept obiectiv soluționarea chestiunii de recuperare a valorii în bani a proprietăților abandonate de către supușii ruși în cele trei județe sud-basarabene. Pe durata acestui îndelungat sejur în capitala statului modern român, basarabeanul Ioan Dabija, cum era și firesc, a manifestat un interes special pentru evoluțiile care au urmat în cadrul României, proaspăt constituite, pe unele dintre acestea considerându-le regretabile. Acest dezacord al său cu unele primeniri din cadrul Statului Român și-a găsit o reflectare, mai mult decât concludentă, într-un amplu articol, publicat ulterior sub formă de broșură separată, în limba română, care purta următorul titlu: „Glasul românilor din Basarabia. Scrisoare de la 2 mai 1864, trimisă de către domnul Ion Cerescu domnului redactor a[1] ziarului «Buciumul», la București”. Se pare, că Ioan Dabija a preferat să utilizeze pseudonimul „Ion Cerescu”, pentru a evita eventuale animozități din partea superiorilor săi, care n-ar fi acceptat ca un angajat al guvernului rus să se angajeze într-o polemică cu o publicație periodică importantă din România. Nu excludem că decizia sa de a inaugura o polemică tranșantă cu „Buciumul” lui Cezar Bolliac a fost aprobată, în prealabil, de către autoritățile rusești sau, poate, că a fost chiar coordonată cu acestea. Dovadă indirectă, în acest sens, ne servește conotația filorusă și antioccidentală a replicii lui Ioan Dabija adresată redacției publicației periodice românești.

Trebuie să recunoaștem, că acest episod al polemicii lui Ioan Dabija cu Cezar Bolliac nu poate fi considerat unul singular în biografia acestui boier

basarabean. Pe durata unui deceniu (1854-1865) el a căutat în repetate rânduri să obțină acordul autorităților rusești pentru tipărirea unei publicații periodice de limbă română pentru a combate procesul de catolicizare a bisericii ortodoxe din Principate și ulterior din România și pentru a combate curentul prooccidental și antirusesc din societatea românească (Patrimoniul 1992, 82-94).

Basarabeanului Dabija, în calitate de pretext pentru inaugurarea acestei polemici cu Cezar Bolliac i-au servit mai multe articole inserate în paginile ziarului „Buciumul”, în care era deplânsă soarta românilor basarabeni, care gemeau „sub jugul guvernului rusesc” și în care era manifestată, totodată, dorința cu privire la „întrunirea Basarabiei noastre către România unită”. Un motiv aparte pentru replica adresată ziarului „Buciumul” servise publicarea în numărul 175 al acestei publicații a programului său, care prevedea angajarea ziarului de „a sprijini naționalitatea Română, în toate părțile, unde va fi în luptă, de la Tisa și până la Nistru, de la obârșiile Tisei și până la golful Salonic”.

Trebuie să recunoaștem, că Ioan Dabija demonstrează certe calități de polemist, chiar dacă, în mai multe rânduri, din lipsă de probe concludente, este nevoit să recurgă la invocarea unor argumente care nu rezistă criticii. Din start, nu fără o ușoară ironie, el aduce mulțumiri protagoniștilor ziarului „Buciumul” pentru grija manifestată față de toți românii din afara frontierelor României: „Toți Românii, și dimpreună cu dânșii, și noi, suntem datori a vă mulțemi din inimă, pentru frățesca voastră simpatie către noi”. În continuare, Ioan Dabija, își propune să contraatace pe două direcții, pentru a anihila, sau, cel puțin, a diminua efectele mesajului unionist panromânesc, pe care îl promova ziarul „Buciumul” și de care s-a arătat atât de deranjat acest român basarabean și, posibil, și patronii săi – demnitari importanți din administrația rusească a Basarabiei și Novorosiei, care au rămas în umbră și al căror portavoce s-a oferit să fie acest contestatar al publicației românești. Iată cum își formulează prima replică pole-

mistul basarabean: „Însă, că să aveți idee, încât trebuie să ne tânguți, noi socotim de a noastră datorie să vă spunem, cum stăm în Basarabia; iar ca să avem și noi dorință a ne alătura către România unită, dați-ne voie să vedem mai întâi, cum stați, și apoi să vă întrebăm: ce puteți să ne dați mai mult decât ceea ce avem acum?” Modul în care acesta își construiește întreg eșafodajul argumentării sale trădează un partizanat în favoarea autorităților rusești de ocupație a Basarabiei și chiar un angajament conștient pentru apărarea cauzei rusești în acest teritoriu răpit de Imperiul Romanovilor, în 1812. Un atare angajament îl obligă pe I. Dabija să invoce niște semiadevăruri sau chiar minciuni despre destinul românilor basarabeni înstrăinați și încorporați în componența Imperiului Rus, fără asentimentul lor prealabil. Dânsul afirmă că „naționalitatea noastră”, adică cea română din Basarabia, nu se află „în luptă cu nimeni și cu nimic și de nimic nu este amenințată”, argumentând, în continuare, că „noi păzim, în toată sfințenia, legea părinților noștri”, iar „obiceiurile noastre rămân neatînse”. Mai afirmă, în continuare, Ioan Dabija, că „de la Prut și până la Nistru, noi, Românii, toți vorbim în limba noastră națională; frații noștri săteni nu înțeleg altă limbă, decât cea Moldovenească”. Realitatea era, însă, mult mai tristă decât constatările acestui boier român din Basarabia, care caută să-l facă pe avocatul autorităților străine de ocupație a Moldovei de la Est de Prut. Către anul 1864, când dânsul a decis să contraatace ideea unirii tuturor românilor, inclusiv a celor basarabeni, în cadrul unei singure formațiuni statale, situația acestora din urmă era departe de a fi optimistă. Quasi-autonomia acordată de împăratul Alexandru I, la 1812, și reconfirmată, la 1818, fusese suprimată, la 1828. Organul superior ținutal – Consiliul Suprem, care întrunea prerogativele administrative, judecătorești și în componența căruia, după apariția acestei broșuri boierimea locală avea o relativă majoritate, a fost lichidat și înlocuit cu un organ consultativ, alcătuit, cu preponderență, din funcționari ruși. Limba română fusese și ea strâmtorată în drepturile sale firești, fiind exclusă din administrație, aproape din întregul învățământ (peste doi ani, în 1866, ea va fi exclusă și din Seminarul teologic, ca disciplină școlară).

Nici în justiție situația nu era atât de optimistă, precum o descrie Dabija. Încă în anul 1812, autoritățile țariste de ocupație au introdus în Basarabia Codul penal rusesc, încercând, în repetate

rânduri, să introducă și alte componente ale legislației rusești, tentative care au eșuat, pentru moment, datorită împotrivirii pe care au opus-o, în primul rând, boierii basarabeni.

Starea lucrurilor în spațiul rural nu era de loc atât de idilică, precum o descrie același Ioan Dabija. Dacă în România, în 1864, a fost efectuată o radicală reformă agrară, în Basarabia aceasta va mai întârzia câțiva ani. Abia în anul 1868 va fi realizată o reformă țărănească, puternic influențată și de reforma pe care a promovat-o în România Al.I. Cuza, doar că în Moldova de la est de Prut costurile achitate de către țărani pentru terenurile obținute au fost cu mult mai mari. Prețul total pentru terenurile obținute de către țărani împroprietăriți a fost aproape triplu față de cel real. În scurt timp, efectele pozitive ale acestei reforme s-au epuizat, inclusiv din cauza unei politici de lungă durată de colonizare a ținutului cu populație alogenă, o bună parte a acesteia fiind țărani iobagi ruși din guberniile rusești, dar și coloniști străini, invitați din alte țări. În consecință, țărani basarabeni, din cauza lipsei de pământ, sunt nevoiți să dea curs invitațiilor parvenite din partea autorităților ruse, de a se stabili cu traiul în alte regiuni ale imperiului – Caucazul de Nord, iar mai târziu, și în regiunile din Extremul Orient.

Pe lângă faptul că învățământul era într-o limbă străină, neînțeleasă de populația autohtonă, el mai era și contra-plată și taxele invocate de către I. Dabija nu erau chiar atât de neînsemnate. Pentru categoriile socialmente vulnerabile și, în special, pentru țărani, ele erau considerabile. În același timp, în România Al.I. Cuza instituisese învățământul primar obligatoriu și gratuit și, cel mai important lucru – în limba maternă, fapt ce a permis desfășurarea unui amplu proces de emancipare culturală a întregii societăți. În Basarabia, acest proces va întârzia încă timp de 60-70 de ani. Abia după Unirea Basarabiei cu România, la 1918, va demara un proces similar, care va conduce la lichidarea, în mare parte, a analfabetismului. De la cele circa 6% de știutori de carte, în rândul populației autohtone, de la sfârșitul secolului al XIX-lea, se va ajunge, la sfârșitul anilor '30 ai secolului al XX-lea la circa 60% de cunoscători de carte. Luând în considerație toate aceste circumstanțe, afirmația lui Ioan Dabija, potrivit căreia, „fiecare Român, după meritul său, poate să-și facă cariera, să ajungă la dignitatea și rangurile cele mai înalte”, nu corespunde, nici pe departe, adevărului.

Doar reprezentanții categoriilor sociale înstărite, care acceptau să se convertească la limba și cultura rusă, aveau posibilitatea de a face o carieră în cadrul Imperiului Rus. Pentru fiii de țărani, atare perspective erau din categoria celor iluzorii. Cu toate acestea, I. Dabija, concluzionează, pe un ton triumfalist, menționând că „noi, Românii din Basarabia, de loc nu gemem, precum gândiți; dimpotrivă, suntem mulțămiiți de soarta noastră”.

În continuare, Ioan Dabija, făcând referire la relațiile din presa periodică românească, invocă mai multe nereguli care se produceau în România, uitând să precizeze un detaliu foarte important, pe care, posibil, în mod intenționat, l-a omis - diferența uriașă între regimul politic din Imperiul Rus, care era unul absolutist și cel de dincolo de Prut, care era unul cu multiple elemente ale unui regim democratic – cu partide politice, cu presă liberă, cu parlament, în care exista în acea perioadă o opoziție puternică față de Domnitorul Al.I. Cuza și care, bineînțeles, și în acel răspuns la mesajul tronului, la care face referință Dabija, au fost scoase în evidență niște nereguli, pe alocuri, exagerându-se. Alte opinii, la fel sau chiar mai mult de exagerate, sunt preluate de către polemistul basarabean din paginile ziarului „Românul”, care, după cum bine se cunoaște, era organul de presă al liberalilor radicali, cei mai înverșunați contestatari ai Domnitorului Unirii. Contrapunerea opiniilor exagerate ale ziarului „Românul”, celora emise de „Buciumul”, care era din tabăra Domnitorului, are menirea de a îngroșa și mai mult culorile, dar acest tertip nu reflectă, nici pe departe, realitățile din România din acea epocă, care, după transformările care s-au înfăptuit, poate fi considerată una cu adevărat revoluționară pentru românii din componența statului unitar modern român. Dacă nu se ține cont de împrejurările în care se desfășoară această acerbă polemică gazetărească, și anume, în condițiile unei libertăți autentice a presei și a cuvântului și a unei cumplite confruntări dintre instituția domnească și forțele politice care o susțineau și așa-numita „coalitie monstruoasă”, comparațiile făcute de Dabija în privința destinelor românilor din Basarabia și România sunt total deplasate.

O decizie importantă a parlamentului român și a instituției domnești, pe care o contestă în mod vehement Ioan Dabija, este cea cu referire la alocații considerabile de sume din buget pentru modernizarea armatei române. Deducția sa finală

în legătură cu politica autorităților române de a consolida instituția armatei este că România se pregătește pentru o eventuală recuperare a Basarabiei, prin forța armelor, cu concurs din exterior, în primul rând, cu ajutorul unei Polonii emancipate, făcând referire la opinia „unor frați de peste Prut și Milcov că Polonia restabilită va reda României Basarabia”. În continuare, I. Dabija caută să demonstreze că era mult mai rezonabil de a consolida Statul Român prin mijloace pașnice, renunțându-se la cele militare, care comportau pentru România riscul de a servi niște interese străine. Mai apoi, dânsul consideră că românii basarabeni nu vor consimți ca teritoriul Basarabiei să fie transformat în bulevard de trecere și câmp de bătălie, cu efecte de distrugere și cu victime în rândul populației locale. Un alt argument-forțe, invocat de acesta contra unei eventuale eliberări a Basarabiei prin forța armelor erau „meritele uriașe” ale Imperiului Rus în opera de emancipare a poporului român, care avea obligațiunea morală să fie recunoscător și loial acestei mari puteri și nu să se angajeze într-un război împotriva Petersburgului. Din acest moment și până la finalul replicii sale Ioan Dabija aduce multiple elogii fostei puteri protectoare a Principatelor Române și blamează întreaga operă „civilizatoare”, promovată de „civilizatorii” interni, „care se silesc să înăbușască elementul cel curat Român, să răstoarne legea părinților noștri, pe care este întemeiată legea părinților noștri”, bineînțeles, cu concursul puterilor occidentale, care urmăreau „pe Români să-i facă latini, să-i armeze, ca să-i facă unealta intrigilor și a interesului streinului”.

În încheiere, ținem să menționăm că acest document care a ieșit de sub penița lui Ioan Dabija, personaj important în viața publică din Basarabia din acea epocă, constituie un fel de prim manifest al unui reprezentant al boierimii locale care se pronunță, în mod deschis, contra unei eventuale reîntregiri a provinciei înstrăinate cu Statul Român, prin intermediul unui război purtat contra Rusiei de către România, în componența unei eventuale coaliții antirussești. Este, în același timp, și un prim semnal negativ al Petersburgului în legătură cu reorientarea tânărului Stat Român pe direcția vestică.

Trebuie să menționăm, în acest context, că în Basarabia, în aceeași perioadă se manifesta și o opțiune prounionistă, reprezentată de așa-numita partidă națională ai cărei protagoniști au fost Alexandru

și Carol Cotruță, Constantin Cazimir, Constantin Cristi, Nicolae Ștefan Casso, Aristid Casso ș.a. (Boga 1993, 219). Guvernatorul general al Novorosiei și Basarabiei, P. Kotzebue menționa într-un raport din 21 martie 1864 adresat autorităților centrale că „... moldovenii din Chișinău, tineri din bune familii, au legături cu Iașii și Bucureștii, pentru unirea Basarabiei cu Principatele” (Boga 1926, 31 apud Ciachir 1992, 66). În anul 1867 A. Hajdeu, Ioan Străjescu și Nicolae Ștefan Casso sunt aleși membri ai Societății Literare de la București – care va deveni Academia Română. Temeiul unei atare decizii a fost faptul că aceștia erau „românofili basarabeni care discută și vor unirea tuturor românilor într-un singur stat” (Ciachir 1992, 67).

Glasul românilor din Basarabia.

Scrisoare de la 2 mai 1864, trimisă de către Domnul Ioan Cerescu Domnului redactor al ziarului „Buciumul” la București

În stimabilul vostru ziar N^o175 am cetit programa voastră, prin care făgăduiți a sprijini naționalitatea Română în toate părțile, unde va fi în luptă, de la Tisa și până la Nistru, de la obârșiile Tisei până la golful Salonic; iar în alte foi ale aceluiași ziar, plângând soarta noastră că gemem sub jugul guvernului Rusesc, doriți întruparea Basarabiei noastre către România unită.

Toți Românii, și împreună cu dâșii, și noi, sântem datori a vă mulțemi din inimă pentru frățesca voastră simpatie către noi. Însă, ca să aveți idee, încât trebuie să ne tânguți, noi socotim de a noastră datorie să vă spunem cum stăm în Basarabia, iar ca să avem și noi dorință a ne alătura către România unită, dațe-ne voie să vedem mai întâi, cum stați și apoi să vă întrebăm: Ce puteți să ne dați mai mult decât ceea ce avem acum?

Naționalitatea noastră nu se află în luptă cu nimeni și cu nimic și de nimic nu este amenințată. Noi păzim în toată sfințenia legea părinților noștri.

Obiceiurile noastre rămân neatinsse. De la Prut și până la Nistru, noi Românii, toți vorbim în limba noastră națională, frații noștri săteni nu înțeleg altă limbă, decât cea Moldovenească.

Instanțele judecătorești în Basarabia sânt compuse din membrii aleși din toate clasele: nobleță, neguțători, mazili și săteni. Guvernul are în instanțele d-a doua clasă câte doi membri, iar în cele de întâia clasă, câte unul – va să zică apărarea drepturilor noastre, dreptatea este dată în ale noastre mâini.

În administrația sătească domnește prințipul alegerii. Va să zică, apărarea personalității și a proprietății este în mâinile acelorași clase.

Recruțație la noi nu este, nici idee n-avem de dânsa. Sătenii se îngrijesc să-și laboreze partea sa de pământ, ce o are prin învoială de bunăvoie ce proprietariul; gândește cum să-și vândă produsele cu preț și să-și plătească birul la vreme. Celelalte clase, în deplină libertate, se ocupă fiecare de a lor interese.

Birul și tot felul de dabile la noi sânt foarte măsurate și guvernul le mărește.

Dacă se întâmplă neîndeplinire de tocmele între săteni cu proprietari și dacă la cercetarea lor se fac abuzuri, vinovați sântem noi, căci prin abaterile noastre din tocmele, începem pricini și tot noi le hotărâm rău.

Dacă se fac abuzuri la împlinirea dăjdiilor, adică dacă se împlinește mai mult, nimenea alții, decât Românii noștri, nu fac aceste abuzuri, căci pin sate și pin orașe singure comunitățile fac analoghia dabililor și tot ei le împlinesc. Iar când aceste abuzuri ajung la cunoștința șefului nostru superior (ele ajung totdeauna), atunci cei vinovați se depărtează din slujbă și se pedepsesc.

În Gimnazii, în școlile ținutale, întocmite pe contul guvernului, în pansioane particulare, învață cine vrea, fără deosebire de clase. Plata în gimnaziu este câte 10, iar în școlile ținutale câte 3 ruble pe an; iar copiii cei săraci și cu inteligență învață și se trimit la Universitet pe seama statului. În seminarie din Chișinău și în școala ce se află pe lângă dânsa, învață toți copiii clerului, pe costul statului. Prințipiul de căpetenie a creșterii, este frica lui Dumnezeu, legea părinților noștri.

A scri asupra a tot feliul de îmbunătățiri, împotriva a tot feliul de abuzuri, are voie oricine vrea. Este poprit a scri calomnii, o ataca pe oricine fără temei, este poprit a scri minciuni.

Fiecare Român, după meritul său, poate să-și facă cariera, să ajungă la dignitatea și la rangurile cele mai înalte.

Iată starea noastră cea adevărată. Noi Românii din Basarabia deloc nu gemem, precum gândiți; dinpotrivă, sântem mulțămiiți de soarta noastră.

Acum să vedem cum stați voi.

După tractatul dela 1856 și convenția dela 1858, Evropa au asigurat României guvernământul

Constituțional și v-au lăsat ca însuși să vă faceți viitorul.

Ce ați făcut de atunci și până acum pentru fericea Românilor? Poate întrebarea aceasta vă pare ciudată. Ertați-ne, noi nu putem de aproape să vedem starea voastră. Pe noi ne sparie ceea ce cetim în ziarul Domniei voastre și în „Românul”.

În răspunsul la mesagiul tronului, la Fevruarie anul trecut, camera, s-a plâns Domnitorului, că nesincera aplicare a regimului Constituțional a făcut: ca suferințele țerii să crească în proporțiune cu sacrificiile contribuitorilor; ca administrațiunea să fie arbitrară, ca finanțele țerii să fie într-o dezordine atât de spăimântătoare, încât mandatele să nu fie plătite la vreme, ca semile pe mai mulți ani să nu fie prezentate camerei, ca libertatea individuală să nu fie respectată, ca armata să fie în lipsă, ca funcționarii să fie pe toate zilele cernuți și destituiți, nu după interesul public, ci după un caprițiu, fără frâu și încă să fie și neplătiți la timp; ca sumele votate de camere să fie distrase de la destinarea lor. Un deputat a zis în cameră, că asupra țării este o datorie spăimântătoare, fără legitimarea unui control legal; anarhie pretutindene. A zis D-lor Miniștri, că Domneia lor vroru zugrumarea libertăților publice, anularea regimului constituțional, desființarea oricărui control asupra faptelor guvernului, vroru să cheltuiască banii țerii fără ca nimenea să le ia socoteală.

În alt proiect de răspuns, unii din mandatarii țerii, dorea să aducă la conștiința Domnitorului suferințele și nevoile obștești, ca Mariea sa, să facă să se potolească și să se îndestuleze c-un ceas mai înainte.

În cursul anului trecut ziarul „Românul” scria: că suferințele României nu se vindecă, că țara se administrează fără buget, impozitele se împlinesc împotriva legii constituționale, cutiile sătești s-au prădat, că guvernul duce România la pieire, că răul domnește în administrație, rău în justiție, rău în finance, în instrucțiunea publică, rău pretutindenea și în toate; iar ziarul Domniei voastre „Buciumul” zice, că unirea este în primejdie; majoritatea adunării naționale o numește majoritate a camerei oligarhiei actuale, a opozițiunilor sistematice, coalițiune monstruoză, reacțiune cumplită, care nu va să dea nici o libertate poporului, nu va să admitte egalitatea înaintea legii, care lucrează împotriva tronului României unite. Buciumul zice că alefiile și blasterile nu mai au nici o putere asupra răului inveterat în tot statul Român

și că cinci milioane de Români gem în România liberă, sub jugul cel mai cumplit al ciocoilor.

La sfârșitul anului trecut noi așteptam de la presa Română ca să ne bucure, că suferințele țerii s-au vindecat, dacă suferințele ei și răul există.

Însă adunarea națională nici în unul din proiectele de răspuns la mesagiul tronului, ce a făcut în luna lui Noiembrie trecut, n-a zis că răul și arbitragiul s-au înlăturat, că suferințele țerii s-au vindecat; din împotrivă, reprezentanții nației, unii mai moale, alții mai tare, repetă: că țara, și justiția, și administrația încă pătimesc, că finanțele se află tot în acea dezordine, cu un deficiț de 26 de milioane, că regimurile constituționale a primit loviră și mai grele și că toți sânt gata pentru orice sacrificii, spre a înlătura primejdiile.

Răspunsul la mesagiul tronului s-a amânat, până când ministerul va putea arăta prin fapte îndeplinirea făgăduielilor date.

Să așteptăm, să vedem.

Din ziarul Domniei voastre vedem, că stăruieți a se arma țara. Cu prilejul votării împrumutului de 50 de milioane, doriți a-i cheltui în larg, a-i întrebuinta în cumpărătoare de arme, a mări oștirea, în facere de cetății. La o sută de locuitori s-au dat câte 30 de pușce, ca să le plătească tot ei, câte lei 131 par. 16. Sfătuiți pe toți să cumpere tunuri, ca să le facă dar Domnitorului; sfătuiți pe toți să astupe urechile inimii la toate chemările, să strângă ca zgârcitul în palmele lor obolul, ce le prisosește și să nu-l dea nimenui: nici preotului, nici văduvii, nici gârbovului, nici orfanului, ci să-l dea pentru tunuri. Tunurile sânt mântuirea patriei, tunurile pot să facă să se asculte glasul României în Evropa. Precâtu înțelegem, ziceți așa: n-avem trebuință de rugăciunile preotului. Văduva, gârbovul, orfanul – lăsați-i să piară de foame. Cumpărați arme și fiți gata a vărsa sângele vostru.

Vă rugăm cu denadinsul, spuneți-ne și nouă: cine este acel vrăjmaș cumplit, împotriva căruia cereți armarea țării; arătați-ne și nouă folosul aceștii armări, ca și noi, frații voștri, să simpatizem dorințelor voastre.

Până când însă vom primi răspuns la această întrebare, să ne fie iertat, a rosti a noastră părere. Noi socotim, că pentru vro răscoală dinătru nu e trebuință de armarea țării, căci guvernul poate în câteva zile să vindece ranele nației, dacă ea în adevar suferă, și liniștea va domni pretutindenea.

Din afară? Nici una din puterile, care au iscălit tratatul din 1856, nu poate trimite oșterile sale în România, fără învoirea celorlalte. Dacă vrana din acele puteri va ocupa România, aceasta se va face cu unirea, ori a câte șapte puteri, sau, cel puțin, a majorității. Așadar, noi socotim, că armarea României, cât de mare și de tare ar fi, nu va fi în stare să se pue împotriva a vro câteva, sau a uneia din puterile cele mari. Prin urmare, armarea țării, pentru acest scop, nu e de folos.

Aducându-ne aminte de articolul D-lui Ippolit Costille, reprodus în ziarul Domniei Voastre, pentru a ataca pe Rossiea prin România, aducându-ne aminte ce importanță națională afla Buciumul pentru Români, în îndemnările D-lui Castille, ca, într-un caz de rezbell cu Rossia, armata să treacă prin România, cu ce zel lua parte la asemenea plan și cât era de gata a da pozitivă știință asupra prețurilor produselor în țară: având în vedere simțul cu care Buciumul vorbește despre Rossiea; în sfârșit părerea unora din frații noștri de peste Prut și Milcov, că Polonia restabilită va reda României Basarabia, – având toate acestea în vedere, noi gândim, că armarea țerii se face spre a contribui în realizarea planului D-lui Ippolit Costâlă.

Afară de aceasta, presa Română încredințează, că Evropa, sau mai bine a zice puterile apusane, s-au interesat de soarta prințipatelor unite, ca să facă dintrânsele o barieră între Rosseia și Orient, și tot acea presă, cerând de la Români, ca ei să ia parte activă, spre a ajunge la acest scop, adecă armarea țerii, reproduce din ziare străine și susține amerințerile lor de a anexa România către Austria, spre despăgubirea pentru Veneția, dacă Românii nu vor corespunde la așteptările noilor săi făcători de bine. Vasezică, protectorii cei noi în îngrijirile sale, au avut în vedere nu binele României, ci calcula, a face dintrânsa barieră.

Au doar frații noștri nu văd, că în armarea țării ei sânt osândiți a juca rol de unealtă în ceartă streină; nu văd că li se cere sângele și banii lor, pentru planurile, pentru interesele streinului. Gândiți-vă fraților. Dacă vă veți amesteca în resbell și dacă puterea pentru care vă veți bate, va rămâne biruită [căci eventualitățile războiului nimenea nu le poate prevedea], atunci cum vă veți desface cu biruitorul? Să presupunem, că aliații voștri vor triumfa, totuși ei nu vor putea să vă dea mai mult, decât ceea ce va dat tratatul de Paris și Convenția. Prin urmare, n-aveți trebuință a vă câștiga fericea voastră prin arme, ci prin pacinica organi-

zare în întru (în interior – n.n.). Așa dar, nu e mai bine ca în loc de 30 de pușce la o sută de săteni, să dați câte 20 de pluguri bune și alte instrumente d-agricultură de fieșicare sat; iar mulțimea de brațe ce se cer sub arme, să se întrebuițeze în laborarea îmbielșugatelor câmpii ale României. C-un cuvânt: nu e mai bine să înbogățiți România pe calea păcii și a liniștii, decât să alergați după năluciri de slavă pe cale de sânge și ruinare? Uitați-vă împejuru-vă: îmbunătățita-ți mai întâi starea cea materială și politică a țerii, încât ea să nu pătimească de acele suferinți și nevoi, pe care nici unul din reprezentanții nației nu le poate tăgădui? Ni se pare că dacă frații noștri nu s-ar amesteca în întrigi străine, ci s-ar ocupa de îmbunătățirea stării lor, ar fi respectați de toți și nimenea n-ar îndrăzni a le face amerințeri de anexare.

Apoi, a înlesni trecerea oricăror oștiri prin Basarabia fără a ne întreba mai î[n]tâi și pe noi, vasezică, a ne desprețui, vasezică, a ne încălca chiar pe noi. Iar când ne-ați întreba dacă învoim noi ca se treacă oștiri străine pe pământul nostru, dacă voim să ne facem pasaj al unor oștiri care ar veni împotriva Rusiei; când ne-ați întreba: cui sinpatezăm, cui sântem gata a da tot ajutorul la întâmplare de război, noi, la asemenea întâmplare, am fi de părere ca și la voi, mai înainte d'a vă arma, să întrebați opinca, – vei tu frate în opinca să te armezi, să te bați și să mori pentru că una sau mai multe din puterile Evropene socotește de folos ca România unită să fie bariera lor. Precât cunoaștem simțul poporului Român, noi putem a vă spune că și la voi vor răspunde așa: în loc de arme dațe-ne pluguri și tot felul de instrumente d' agricultură; în loc d'a înmulți armata dațe-ne mai mult pământ și lăsați brațele acele cerute sub arme, ca să lucreze câmpiile cele roditoare ale României; printr-aceasta ne veți da mijloace pentru ca să putem plăti dăjdiile cele mari, să trăim în îmbielșugare și vă vom fi [re]cunoscători, căci vom fi bogăți. Pentru a noastră ferice, nu avem trebuință de bătălii. Prin tratatul de la 1856 Evropa nu ne-a făcut bariera nici a unei puteri; din îprotrivă, ea ne-a lăsat pe noi înșine, să ne facem viitorul nostru, pe calea cea pacinică; dațe-ne dregători de cei cu frica lui Dumnezeu. Iar la noi în Basarabia toți într-un glas vor striga: și voi, cari ne întrebați și frații noștri de peste Prut v-ați pierdut mintea. De când ne-am pomenit, n-am luat parte la nici o bătălie, am trăit în liniște; și voi acum ne faceți propunere, ca să dăm ajutoriu dușmanilor Rossiei, pentru că părinții noștri și noi trăim bine, sub

oblăduirea ei? Noi încă n-am uitat cum părinții nostri se bucura[u] când dupe tractatele Evropei s-a făcut lege ca Basarabia, să fie sub schiptrul Rossiei; cum ei mulțimea[u] lui Dumnezeu că au scăpat de jugul Turcului, de multele și feliuritele dăjdii; că numai sânt robi ai placului turcesc. Mulți din noi am auzit spusele părinților și a moșilor nostri, cum ei de frică se ascundea[u] săptămâni și luni întregi pin bălți, pin păduri, flămânzea[u] și suferea[u] tot feliul de nevoi; iar când ieșea[u] d' acolo nu găsea[u] nici urmele locuințelor lor.

Atât noi, cât și voi, fraților de peste Prut și Milcov, tot binele l-am avut de la Rossiea. În vremile de mai nainte, pe când noi Români gemeam sub ascuțitul iataganului, pe când musulmanul dispoizea de avutul nostru, ca de al său, după a sa voință; lua productele și plătea cu gloanțe și ascuțitul fierului acelor care cuteza[u] a aduce aminte de dreptul de proprietate; pe când placul turcului și firmanul era lege, pe când nici casa, nici cele întrânsa aflate nu erau esliuziva proprietate a Românului, – Atunci care din puterile Evropene, afară de singura Rossie au înălțat glasul în folosul nostru? Cine a rădicat și d'asupra noastră, și d'asupra voastră jugul turcesc? Cine a scăpat pe români de arendașii Domni-fanarioți, cari în cursul guvernării lor de șapte ani, sleind visteriile țerii, căra[u] aurul românilor la Stambul; cari prin vânzarea slujbelor au înrădăcinat abuzul în funcționari? Cine la anul 1822 au restatornicit privilegiul cel vechi d'a avea Domni din Români; cine la anul 1829 prin arme și sânge au smult tractatul în temeiul căruia s-au înapoiat României pierduta guvernare națională prin obșteasca adunare națională? Regulamentul organic este cel întâi care a pus temelia guvernării dintâi constituționale, neatârinate. El este cel întâi, care a vorbit de unirea Prințipatelor. Rugăm pe D-nii proprietari a[i] moșiilor de pe malul Dunării să ne spuie: cine a luat din stăpânirea turcilor și le-au înapoiat pierdutele lor proprietăți, ce astăzi le aduc milioane de venituri? Toate acestea s-au petrecut nu demult și pentru toate aceste faceri de bine pressa Românească plătește Rossiei cu tot feliul de hulă asupra-i și cu bucurie îmbrățișază pe vrăjmașii ei, numai pentru că acei dușmani ai puterii și ai măririi Rossiei, acei păruți prietini ai vostri vă șoptea[u] și vă șoptesc necontenit, că măcar că Rossia a scăpat România de jugul turcului, dar avea cugetări de cotropire. Da, – ea a cotropit jugul sub care zăceam și zăceați, ea va dat guvernarea dinăuntru națională, neatârnată.

Regulamentul organic nu e bun, strigă reformatorii cei noi d'astăzi ai României; nu e de folos, numai pentru căci este dat de Rossiea, și de aceea l-au ars în anul 1848, precum școlarii își dau pe foc cărțile lor, când cineva din zavistie, sau glumind le făgăduiește mai bun învățătoriu; cu așa carte pe care vor putea prea curând și foarte bine să învețe tot. După aceea au răs de asemenea urmare tot acei povățuitori, tot acei prietini, care au îndemnat pe frații nostri la acea faptă copilărească. Fiecare nație crește și se perfecționează ca și fiecare ființă viețuitoare. Firește că haina, de care eram încântați treizeci de ani în urmă, astăzi cată a fi schimbată. Cu trebuințele popoarelor, cu duhul veacului, – și legile, și feliul guvernării cer a fi perfecționate. Cine va poprit a complecta, a perfecționa legiuirea cea veche, cine din popoare și'a mai dat legile pe foc, fără să-și facă altele noue; cine din indivizi își dărâmă casa cea veche, fără să-și zădească alta nouă? Spuneți-ne, – până la regulamentul cel rău, ce legiuire a-ți avut mai bună? Fost[-]a România mai fericită înaintea Regulamentului, sau după introducerea lui? Unde sânt acele bunuri, pe care le-au dat țării țivilizatorii cei noi, în curs de zece ani, de la 1854? Anarhie, arbitrajiu, rău în tot și pretutindenea, strigați toți. Adunarea națională, prin adresele sale, cere îndreptare a răului, cere constituție cu sinceră aplicare a convenției, cere budgetul, dare de semi pe vr'o câțiva ani trecuți, iar Buciumul, pe această adunare o numește cameră a oligarhiei actuale, care nu vrea să dea nimic bun pentru țară; încredințează că cinci milioane de români gem în România liberă, sub jugul cel mai cumplit al ciocoilor¹, – și cere dictatură.

¹ Ciociul, precât știm, este ființă, eșită din slujbele boierești în lume, prin viclesug și înșelăciune; care a început cariera sa prin a slugi slugilor boierului, prin a se tăvăli la pragul ușii boierului, apoi a umbla dupe calească și a da ciubuc, apoi a face mici comisioane; care nu-l lăsa pe jeluitori să între la stăpânul său, decât pe parale, și care a învățat carte de la slugile boierului, apoi a devenit vataf de curte sau de moșie, sau logofăt al boierului, după aceea a fost pus în chiverniseală, adecă în slujba țerii. Ținta ciociului nu e alta, decât să se înalțe cât se poate și se facă la parale; el prin toate instanțele au trecut lingușind și slugărind pe cei mari și asuprind pe cei mai mici și pe cei ce avea[u] trebuință de el. Ciociul în slujbă, când iesă în țară, face foc și pârjol, când e la departament, – jaf și pradă! Ciociul n'are nimic s[ff]ânt, el vinde tot ca se ajungă la scopul său. Dacă țara ar cădea pe mână de asemenea oameni, – vai de ea. Negreșit că ciocoi nu o vor duce, decât la peire. Însă camera este înzestrată și de buni patrioți, cari cu căldură și cu știință apără interesele cele adevărate ale României, precum: Prințul Grigorie Sturdza, Dimitrie Ghica, Catargiu și mulți alții, pe care nimeni nu-i poate numi ciocoi. D-lor au avut și poate au și astăzi ciocoi.

Din toate câte am citit în Ziarele, „Buciumul” și „Românul” până la 1-i martie, [mai încoace n-am cetit] noi nu ne-am putut bucura de fericirea fraților noștri de peste Prut și Milcov, și toate acestea ne însuflă îndrăzneală a ve întreba: Pentru ce oare nu s-a prins până acum în România pomul Constituției? De la sădirea lui, el putea până acum să dea rodul său cel bun. Oare nu pentru căci pomul acesta se sedeste nu pe țerâm de națio[n]aletate Română, nu pe țerâmul credinții părinților noștri? Oare nu pentru căci țivilizatorii cei noi se silesc, ca să șteargă, să stângă d’odată tot ce e vechi în România, să introducă d’odată o Constituție franțozească, sau o altă streină, fără a o aplica cătră obiceiurile și năravurile Românului? Cu alte cuvinte: doresc și se silesc, ca din Român să facă îndată un Italian, ori un franțoz; cer ca în luna lui Deceverie, sau Ghenarie Românul nostru să-și lepede cojocul ce-l încălzește, cu care e deprins din copilărie, și să îmbrace haina ce o poartă italianul, sau franțuzul în aceste luni? Sâlesc pe fratele nostru român să uite îndată, să piarză îndată toate deprinderile și obiceiurile sale, să-și uite limba maicii sale cei firești, și îndată să vorbească o limbă jumătate italienească, jumătate franțozească, și afară de toate acestea, să îmbrățișeze și legea latină?

Vorbind despre naționaletate, este cunoscut, că în periodul Domnilor numiți de Poartă, acești Domni își aducea[u] suita lor din rude și apropiați, pe care-i puneau[u] în slujbele cele mai însemnatele ale țerii, îi însura cu fetele celor mai întâi boieri ai țării, și așa, ajungând la putere mai mult streinii greci, Domnii și Ministrii Români mazăliți și retrași din vreme în vreme pe la moșiile lor, la țară, au ajuns în sfârșit mazăli, rezeși și boieri de neam – în opinci. De aceea adevărata naționaletate se păstrează mai cu seamă în opincă. Rezeșii, Mazălii, Boierii de neam – ei sânt urmașii, moștenitorii cei adevarați a[i] sentementelor lui Stefan cel Mare, a[i] lui Mihai Viteazul și a[i] străluciților menistri ai lor. Ce au făcut frații noștri Români, în mâna căroră a fost și este puterea, ce au făcut ei, spre a rădica această adevărată naționalitate? Îngrijitus’au, ca mai întâi să-i dea instrucțiunea cea adevărată, întemeiată pe frica lui Dumnezeu și pe legea părinților noștri, și apoi, pe această naționaletate, curat Română, să sădească pomul constituției? Se pare că nu. Sivilizatorii cei noi sădesc acest pom dupe malurile Tibrului și a[i] Senei, pe malurile Dunării, a Dâmboviței și a

Moldovei, de’a dreptul, fără a’l hultui cu mlădițe Române.

Ce se atinge de legea părinților noștri, apoi țivilizatorii cei noi ai României, urmând povața celor ce i’au sfătuit să ardă regulamentul, – acești sivilizatori încă la anul 1854 în ziarul „Timpul” propoveduia[u] fraților noștri de peste Prut și Milcov, că Biserica Greco-Rusă, adică Biserica Română, este o instituțiune moartă, că religia noastră nu e pentru sivilizație.

Ziarul „Steaoa Dunării”, dirijat de Dl întâi Ministru de astăzi, în nr. 17, din Februarie 1856, încredența; că nu e decât un vis, că fiul tâmplarului, cu doisprezece lucrători, adică Hristos Mântuitorul, cu 12 Apostoli, au prefăcut legea veche; că numai cei proști cred încă, că el a zis: unde veți fi doi, sau trei adunați în numele meu, acolo voi fi și eu în mijlocul vostru. Asemenea învățătură nu este mai jos decât ateismul. Toată Evropa se cunoaște datoare legii creștinești, căci ea este temelia sivilizației; iar reformatorii României numesc proști pe frații Români în opincă, căci pentru ei e scumpă legea părinților noștri și căci ei o păzesc în toată sfințenia ei.

Iată de unde reformatorii cei noi ai României a[u] început sivilizarea ei. Pentru întresele lor ei se silesc să slăbească și să surpe religia domnitoare în România, pentru căci pe această religie este întemeiată naționaletatea noastră, pentru căci ea ne leagă cu Rossiea; iar Rossiea, având escluzivul protectorat, putea mai cu tărie să scutească neclintirea legii părinților noștri și a apăra legea, prin urmare și naționalitatea noastră. Păruții progresisti, îndeplinitorii planurilor streinului au trebuință să surpe Biserica Românilor, căci numai cei lepădați de lege pot înlesni uneltirile lor; și spre a ajunge la acest scop, a trebuit să rădica de la biserica noastră mijloacele ei cele materiale, iar printr’aceasta a’i slăbi și cele morale.

Spuneți-ne: pentru ce s’au ridicat de la chiriarhul țerii dreptul de a îngriji asupra instrucțiunii clerului? Oare nu pentru ca în toate școalele Bisericești să se pue învețetori uniati, carii se pregătească pe tinerii meniți pentru preoți și așa treptat să se introducă uniea în țară?

Pentru ce înaintatul în vârstă chiriarhul țării, ales de nație ca și Domnitoriul, au fost hrăpit în anul 1860 de la rugeciuni și cu un barbarism, care nu s-a pomenit nici într-o istorie a popoarelor, au

fost surghiunit, în cea mai aspră vreme a lui Noievbrie, fără cea mai mică milă de boala, de care pătimea? oare nu pentru căci înălțase glasul împotriva uneltirilor ce se făcea[u] spre a slăbi legea Domnitoare? Nu pentru căci cerea, a se întrebuița veniturile Mănăstirilor locale, după dorința fondatorilor?

Pentru ce în România s-a[u] desființat cele mai multe mănăstiri?

Oare nu pentru căci ele au fost înălțate de Domnii Români, spre a aduce aminte de biruințele ce au purtat ei asupra vrăjmașilor naționalității noastre, și prin urmare, mănăstirile, mai mult decât orice, vorbea[u] urmașilor și ne slujesc de trofee naționale? Oare nu pentru că ele s-au zidit de strămoșii noștri și s-au înzestrat cu averi, cu scopul de a se susține și a înflori legea, pe care ei o iubea[u], și afară de aceasta, cu scop de binefaceri? Oare nu pentru căci în mănăstiri se tipărea[u] cărțile Bisericești în limba părinților noștri, cea înțeleasă de toți Români; pentru căci din unile mănăstiri, precum mănăstirea Neamțului, se revărsa lumina cea adevărată a Bisericii noastre, și da țerii adevărați păstori și chiriarihi, de ritul Bisericii Răsăritului? Țivilizatorilor, d'acum pentru a lor planuri le trebuie ca sf. scriptură și toate cărțile Bisericești să se tipărească în limba cea nouă, înțeleasă de puțini și în aceste cărți să se facă schimbare de dogme, ca să se introducă unia.

Asupra secularizării averilor mănăstirești părerea noastră este aceasta:

Domnii Români și strămoșii noștri au fondat și au înzestrat, din prisosul avutului lor, sfinte lăcașuri cu averi și au pus îndatorire ca veniturile să se întrebuițeze în susținerea Bisericii noastre; pentru școli, spitaluri, în ajutoare celor ne avuți și a să da zestre la fete orfane. Igumenii mănăstirilor nu sânt decât niște epitropi, datori a îndeplini întocmai voința, rostită în testamentele dănuitorilor. Dacă ei nu împlinea[u] însărcinarea pusă asupra-le, guvernul era datoriu ai sili la aceasta, sau a-i depărta și a-i înlocui prin alții. Sau, dacă corporația clerului s-ar fi împotrivit cererii guvernului, [lucru care nu se poate întâmpla], atunci guvernul putea să se facă sângur Epitrop. Parte din venituri să dea spre susținerea acelor lăcașuri sfinte, la care sânt dăruite moșiile, parte să întrebuițeze spre înflorirea Bisericii noastre, iar cea mai mare parte să o întrebuițeze la înființarea și susținerea

acelor așezăminte de binefaceri, care sânt cerute prin testamentele fondatorilor și a înzestrătorilor. Atunci, ni se pare, că n'ar fi urmat din partea nimănui nici un felu de protestări; guvernul ar fi câștigat mult printr-aceste măsuri, căci milioanele menite pentru instrucțiunea publică ar fi rămas în visterie și s-ar fi cheltuit la alte îmbunătățiri ale țării; iar mai mult ar fi câștigat, căci ar fi îndeplinit cu desăvârșire voința fondatorilor.

Este un adevăr netăgăduit, că epitropii greci rău îndiplineau condițiile, sub care stăpânea[u] averile. Dar urmatu-s'au mai bine cu mănăstirile pământene? Unde sânt veniturile lor, adunate de atâția ani? Întrebuițatu-s'au după destinație? În camere s-a tratat, că averile mănăstirești să se ia din mânele Egumenilor greci pentru abuziva întrebuițare a veniturilor, și să rămâie ale statului, ca acele venituri să se întrebuițeze după destinație: spre înflorirea Bisericii Române și pentru binefaceri cerute de înzestrători. În volumul intitulat „monastirile din România”, pag. 2, se zice că veniturile lor să între în visterie, ca cu acestea să se ușureze toată soțietatea Română, din biruri și contribuțiuni grele și din taxe supărătoare. De la sfârșitul anului 1862, toate veniturile monastirilor închinat d'un milion de galieni au intrat în dispoziția statului. Ușuratu-s'au birurile și contribuțiile cel grele? Înființatu-s'au acele așezăminte de binefacere, pentru care sânt menite averile luate de la mănăstiri? Dacă nu, dacă averile acestea s'au luat pentru armare, sau pentru alte trebuiți, care nu întră în testamentele strămoșilor noștri; dacă s'au luat pentru desființarea mănăstirilor, atunci fapta aceasta ar fi faptă antinațională, călcare a testamentelor.

Alături cu monastirea a Trei Ierarhi în Iași se află o monastire a catolicilor, carii ca și clerul Român și acela grec, stăpânesc moșii în România. De ce nu s'au luat averile și de la această monastire? De ce nu s'a desființat? Oare nu pentru că în România unită trebuie să înflorească numai catolițizmul? Unde e dreptatea?

Având toate acestea în vedere, noi venim la convingție, că luarea averilor mănăstirești și reformele în monastiri și în cler se fac nu pentru înflorirea legii părinților noștri, legii pe care este bazată naționalitatea Română, ci pentru a ei răsturnare.

Nu înțelegem, cum Polonia restatornică ar putea să vă redea Basarabia noastră.

Istoria ne spune, că nația Polonă, afară d'o vitegie personală, n'are alte calități, care fac caracterul cel nobil al unui popor; că leșii sânt ușori la minte, incapabili de a se governa, pururea se ceartă cu staturile vecine, nu lăsa pe nimeni în pace, încât Evropa, pentru a ei liniște, a fost sălătită să împarțe țara lor.

În streinătate leșii propovăduiesc libertate, egalitate. Libertate și pământ, strigă ei prin foile streine; dar uităte-vă la faptele lor, în țara lor. Nici un despotizm, nici un arbitragiu nu se poate potrivi cu aspra purtare a proprietarilor leși cu sătenii lor. Când Rossia a pășit să facă, ca drepturile tuturor claselor, să fie d'opotrivă înaintea legii, să înaproprietărească pe săteni, atunci Pannii, [boierii] leșești, răstălmăcind rău lucrările guvernului, au uneltit răscoala de acum; iar dușmanii Rossiei, pizmuind puterea și prosperitatea ei, au profitat de această întâmplare, ca să ațâțe pe leși, făgăduindu-le și ajutoriu. Este cunoscut, că mai nainte de revoluție Rossia a dat Poloniei cea mai mare parte din acele drepturi și privilegii, pe care în urmă le-au cerut diplomația. După rescoală, Rossia, în mărnimia sa, a cerut de la leși, să depue armele, ca pe calea liniștii să isprăvească organizarea lor în întru. Se pare că înțelepciunea s'ar fi grăbit să profite de asemenea propunere. Leșii însă au răspins-o, ca și aici să dea dovadă de a sa minte ușoară și că nu sânt în stare să facă ceva bun pentru patria lor.

Când, în sfârșit, Rossia a înaproprietărit pe săteni, atunci Pannii leși s'au furieat și mai rău și prin guvernul lor cel de sub pământ, sfătuiau pe foștii săi robi, să nu primească nici libertatea, nici pământul, căci acestea să dau cu mâna Russului.

Toată lumea a văzut cum s'a sfârșit nebunia leșească. Când s-au desloșit toate și când a venit treaba a se dezlega chestia, puterile cele mari Evropene sărbătorește au declarat, că leșii nu merită a declara pentru dânșii război Rossiei. Și așa leșii, carii așteptau ajutoriu din afară, au rămas reduși la a lor singură putere, sau mai bine să zicem, la a lor neputință.

Frații noștri de dincoace de Milcov știu foarte bine, că leșii era[u] cei mai întâi dușmani ai naționalității noastre. Ei nu o dată au încălcat țara noastră cu scop de cotropire. Ca să avem idee, cât era[u] de laudăroși și cu pretenții d' a ne subjugă, ca să ne dea idee de relațiile lor cu noi, Stefan cel mare ne-a lăsat Dumbrava roșie, ca ea pururea să

ne vorbească.. Și acum, noi Românii, tocmai de la leși să fim osândiți a aștepta vr'un bine, fie măcar părut? Oare ce ar zice Stefan cel Mare, văzând că unii din frații noștri vrору să se lege cu un guvern revoluțional, a cărui ecsistență rușinoasă, sub pământu, nu e de nimenea cunoscută? Ce ar zice, când ar vedea că astăzi, din țara lui cea frumoasă, mândră și puternică, se face un cuib de vagabonți, carii pentru faptele lor cele urâte, revoluționare, nicăieri nu sânt primiți, și că acești vagabonți spurcă și bajiocoresc țânaturile, unde el a purtat biruințele, care l-au făcut mare?

Se pare cu starea de astăzi a României, în multe, este pusă de către sivilizatorii cei noi în paralel cu aceea a Poloniei.

Polonia s-a retras de la naționalitatea sa cea slavă, s-a franțozit, s-a făcut unealta intrigilor și a intereselor streinului, s-a abătut din calea prosperității, pe care o ducea Rossia, cea d'un neam cu dânsa, – și singură se conduce la peire.

Și sivilizatorii d'astăzi ai României se sălesc să nnăbușască elementul cel curat Român, să răstoarne legea părinților noștri pe care este întemeiată naționalețea Română; pe Români să i facă latini, să i armeze, ca săi facă unealta intrigilor și a intereselor streinului. La ce sfârșit pot duce toate acestea?

Fie-ne iertat, să facem încă o întrebare: în toată armata Austriacă, care la anii 1854-1856 ocupa țerile, văzut[-]a cineva, măcar un ofițer din Români? La noi în Basarabia Românii ajung la toate posturile și dignitățile. Se pare că frații noștri de peste Carpatu, fără a îmbrățișa uniea, nu putea[u] să aibă acele drepturi, de care ne bucurăm noi în Basarabia. De ce presa Română nu plânge și a lor soartă, ci poartă grijă numai de Basarabia noastră?

Din toate câte adeverează ziarele „Românul” și „Buciumul” până la 1 Martie [mai încoace, repetăm, nu le-am citit]; puteți a ne încredința, că România unită e fericită? Iar noi putem să dorim anexarea Basarabiei noastre către voi, să dorim anarhia voastră, răul și arbitragiul pretutindenea și în toate; suferințele și nevoile, care nu se lecuiesc; armarea pentru interesele streinului, surparea legii părinților noștri? Nu fraților, d'o mie de ori, nu.

Noi n'am scris această scrisoare, nici cu pretenție de autor, nici cu scopul de a prihani ceea ce nu

ne place la voi. Scopul nostru este, ca să schimbăm a noastre idei, a noastre convincții și cu frații noștri cei de peste Prut, și de peste Milcov. De aceea vă rugăm, să dați loc acestii scrisori în coloanele Stimabilui vostru ziaru și, dacă găsiți, că avem greșeală la ceva din câte am scris, vă rugăm, ca tot în al vostru ziaru să ne arătați, – în ce pă-

rerea noastră este greșită. Dați-ne voie a aștepta răspunsul Domniei voastre.

Se alătură suma trebuincioasă la cheltuiala primirii acestii scrisori și trimiterea răspunsului.

Am cinste și celel[alte].

Ion Cerescu.

Bibliografie

Boga 1926: L.T. Boga, Populația Basarabiei (Chișinău 1926).

Boga 1993: L.T. Boga, Lupta pentru limba românească și ideea unirii ... (Chișinău: Universitas 1993).

Chiachir 1992: N. Chiachir, Basarabia sub stăpânire țaristă (1812-1917) (București 1992).

Patrimoniul 1992: Patrimoniul, nr. 2 (Chișinău 1992), 82-94.

The first manifest of 1864 against a possible unification of Bessarabia with Romania

Abstract

Ioan Dabija can be considered rather famous figure in the history of Bessarabia under Russian occupation. He participated in the events of prime importance for this Prut-Dniester province as well as for destinies of the Romanian principalities. In 1848, being a graduate of the Theological Seminary from Chisinau, he joined the camp office of General A. Luders, the corps commander of the Russian army invaded the principalities for the suppression of the Romanian revolution. During the military occupation of the two Romanian states I. Dabija was in Bukharest, performing various functions in the command of the Russian army of occupation, including the post of secretary of the governor of Wallachia.

After the withdrawal of Russian troops from the principalities in 1851 he performed a number of administrative functions in Bessarabia.

In 1853 I. Dabija was employed again in the Russian army service, in the office of Field-Marshal V. Gorchakov, the commander of the Russian expeditionary corps invaded Moldova and Wallachia during the Crimean War. At the end of the new episode of Russian military presence in the Romanian territory on the right bank of Prut, back in Bessarabia, he worked for a short time at the county administration.

After the Crimean War Ioan Dabija for many years was a member of the joint Russian-Moldavian, and later – the Russian-Romanian commission responsible for issues of ownerships in the three southern counties of Bessarabia which had been returned to the Principality of Moldova. In the period of membership in the commission he lived in Bucharest. Upon his return to Bessarabia he held various positions in the administration of the province. For ten years I. Dabija sought permission of the Russian authorities to publish a periodical in the Romanian language – a magazine or newspaper – to debate with opponents of Russia from the Romanian principalities. The text given below is a sample of his polemics with those “dangerous” for Russian interests in the Romanian lands.

And the last. Several years ago we had hypothesized that Ioan Dabija could be the author of the novel “Aglaia”, the manuscript of which had been discovered by us in the late 1980-s in the Moscow archives. Subsequently, the novel sustained two editions of the “Arc” Publishing House and was recognized by literary historian and critic Nicolae Manilescu “the best of the first ten novels written in the Romanian space”. Thus, in this case, we may have to do with one still unrecognized classic of the Romanian literature.

Первый манифест 1864 года против возможного объединения Бессарабии с Румынией

Резюме

Иоана Дабижу можно считать довольно известным деятелем в истории Бессарабии периода русской оккупации. Он соприкасался со многими событиями, имевшими важнейшее значение для этой прудо-днестровской провинции, а также и в судьбах румынских княжеств. В 1848 году, окончив Духовную семинарию в Кишиневе, он поступил в походную канцелярию генерала А. Людерса, командира корпуса русской армии, вторгнувшегося на территорию княжеств для подавления румынской революции. Во время военной оккупации двух румынских государств И. Дабижа находился в Бухаресте, выполняя различные функции в командовании русской оккупационной армии, включая должность секретаря при наместнике Валахии.

После вывода русских войск из княжеств в 1851 году он занимал различные административные должности в Бессарабии.

В 1853 году И. Дабижа снова поступил на службу в русскую армию, в канцелярию фельдмаршала М. Горчакова, командира русского экспедиционного корпуса, вторгнувшегося в Молдову и Валахию во время Крымской войны. Вернувшись в Бессарабию по окончании нового эпизода русского военного присутствия на румынской территории правобережья Прута, он некоторое время работал в уездной администрации.

После окончания Крымской войны Иоан Дабижа в течение многих лет являлся членом смешанной русско-молдавской, а позднее – русско-румынской комиссии, отвечающей за решение вопросов собственности в трех южных уездах Бессарабии, которые были возвращены Молдавскому княжеству. В период членства в комиссии он жил в Бухаресте. По возвращении в Бессарабию занимал ряд должностей в администрации края. В течение десяти лет И. Дабижа добивался разрешения русских властей на публикацию периодического издания на румынском языке – журнала или газеты – для полемики с оппонентами России в румынских княжествах и, позже, Румынии. Текст, который приводится ниже, представляет собой образец его полемики с людьми, «опасными» для русских интересов на румынских землях.

И последнее. Несколько лет назад нами была выдвинута гипотеза, что именно Иоан Дабижа мог быть автором романа «Аглая», рукопись которого была обнаружена нами в конце 80-х годов прошлого века в московских архивах. Впоследствии роман выдержал два издания в издательстве «Агс» и был признан литературным историком и критиком Николае Манолеску «лучшим из первых десяти романов, написанных на румынском пространстве». Таким образом, в этом случае мы, возможно, имеем дело с пока не признанным классиком румынской литературы.

02.03.2011

Dr. Ion Varta, Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM, 31 August 1989, 82, MD-2012 Chișinău, Republica Moldova